

Nr 374

Av herr **Lindgren**, om utredning rörande åtgärder för att främja jordbrukets driftrationalisering.

Liksom inom alla andra näringsgrenar måste också inom jordbruket målet vara att producera så billigt som möjligt, med uppbåd av så litet mänskliga ansträngningar som rent tekniskt är tänkbart. På det sättet kan hela svenska folket få en god försörjning till ett rimligt pris, samtidigt som jordbrukarna kan få en skälig ersättning för det arbete de utfört för att framställa sina produkter. Med hänsyn till livsmedlens stora andel av konsumtionen är det mycket stora värden som står att vinna genom en effektivisering av produktionen.

Statsmakterna har sedan mycket lång tid tillbaka ägnat jordbruksdriften stor uppmärksamhet och rationaliseringsverksamheten var ju en väsentlig del av 1947 års jordbrukspolitiska program. Grundtanken i detta program var därvid att jordbruk i storleksgruppen 10—20 ha åker (basjordbruk) skall kunna producera livsmedel relativt effektivt och att man därför bör utforma prissättningen så, att dessa jordbruk, rationellt drivna, får full lönsamhet och kan ge en ersättning för nedlagt arbete, jämförlig med vad andra näringar kan ge.

Eftersom basjordbruken uppställdes som riktpunkt för både prispolitiken och rationaliseringsarbetet är de ekonomiska förhållandena vid dessa jordbruk av mycket stor betydelse. Skall målet om inkomstlikställdhet med andra grupper för arbetskraften vid dessa jordbruk kunna uppnås även i fortsättningen, måste produktionen i stort sett kunna effektiviseras i takt med rationaliseringen inom andra näringsgrenar, eftersom en mera väsentlig höjning av livsmedelspriserna i förhållande till andra priser knappast kan anses önskvärd. Detta kommer otvivelaktigt att ställa mycket stora krav på rationaliseringen av produktionen vid basjordbruken och synes mig motivera ett ökat statligt stöd till denna rationalisering vad avser både försöksverksamhet och upplysning.

Den tekniska utvecklingen har både inom jordbruket och inom andra näringsgrenar gått mycket fort under efterkrigsåren och kan väntas göra det även i fortsättningen. Den har på många sätt förändrat både de tekniska och de ekonomiska förutsättningarna för produktionen. När man 1947 valde basjordbruken som utgångspunkt för rationaliseringen och prispolitiken utgick man från att skillnaden i produktionseffektivitet mellan dessa och större jordbruk inte var betydande. Den har sedan dess ökat inte oväsentligt. Ifall den tekniska utvecklingen fortsätter i en sådan riktning — och mycket talar för att den kommer att göra det — att denna skillnad blir mycket stor,

rubbas en av de väsentligaste förutsättningarna för denna del av programmet. Det är därför av stor vikt att löpande kunna följa det ekonomiska resultatet och produktionskostnaderna vid olika driftformer och olika stora jordbruk. Lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning ger ett i flera hänseenden mycket värdefullt material för bedömning av jordbruksproduktionens lönsamhet, men den är tyvärr ofullständig, då den bygger på frivilligt deltagande och man därför inte kan få ett tillräckligt detaljerat bokföringsmaterial och inte heller experimentellt kan genomföra bestämda driftformer för att pröva deras ekonomiska förutsättningar i praktiskt jordbruk.

Jag anser det därför nödvändigt att få till stånd en förutsättningslös utredning av formerna för ett utvidgat statligt stöd till försök och upplysning rörande jordbrukets och särskilt basjordbrukets driftrationalisering och för en utvidgad ekonomisk prövning av lönsamheten vid rationell drift vid olika stora jordbruk och vid jordbruk med olika driftformer och produktionsinriktning. Mycket av detta skulle kunna vinnas om staten i egen regi dreve ett antal jordbruk av olika storlek, från vilka ett ingående bokföringsmaterial kunde erhållas och där olika produktionsmetoder kunde ekonomiskt prövas. Samma fördelar skulle kunna vinnas om konsumentkooperationen gavs tillfälle att förvärva jordbruk och själv driva dessa.

De härvid och i andra sammanhang vunna erfarenheterna skulle sedan kunna förmedlas till jordbruket genom en intensifierad konsulentverksamhet. Jordbruksdrift har både tekniskt och ekonomiskt blivit en alltmer komplicerad affär. Det blir allt svårare för de jordbrukare, som måste ägna huvuddelen av sin tid till det rent manuelle arbetet, att följa med utvecklingen. Detta måste kompenseras genom en utvidgad konsulentverksamhet. Man skulle därvid kunna tänka sig att särskilda driftkonsulenter tillsattes för lokala grupper om 50—100 jordbruk. De skulle biträda med driftplanering och rådgivning i såväl tekniska som ekonomiska frågor och kunde väljas bland utbildade driftledare med god praktisk erfarenhet. Det kan nog inte råda något tvivel om att en sådan verksamhet skulle ge en mycket stor ekonomisk utdelning och jag anser att den borde prövas.

På grund av vad sålunda blivit anfört får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig förutsättningslös utredning rörande olika brukningsdelars lönsamhet och formerna för ökad och bättre planlagd försöks- och upplysningsverksamhet och för riksdagen framlägga de resultat, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 26 januari 1955

Justus Lindgren